

MELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadónálban átvéve:
 Egész évre — 10 kor.
 Negyedévre — 4 c
 Kézen át adva:
 Egész évre — 20 kor.
 Negyedévre — 5 c
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre — 24 kor.
 Negyedévre — 6 c

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és
 évi utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadónál:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

Amennyiben híreket visszaküldnek
 vagy megrendelést nem vállalkoznak.

Hirdetések és hirdetések a
 kiadónálban intézendők.

Egyes szám ára 3 fillér.

NAGYVÁRAD július 8.

Európai modor.

A modor fontos dolog az érintkezésben. Erős jellem és kellő szellemi rugonyság szükséges hozzá, hogy mindenkivel szemben a kellő modort használjuk. Legtöbbször nem értenek ehhez, hanem valamelyik tekintélyes felebarátjuktól eltanulnak bizonyos modorosságot és mindig, mindenkivel szemben ezt használják. Azt hiszik, előkelő hűvösséget kölcsönöz ez náluk, pedig másról készült gyenge fotográfia — saját bamba ábrázatok helyett.

Nyegleség a modor, ha nincs benne eredetiség és alkalmazkodás.

Ha látogatóba megy az ember, szalon ruhát vesz, fekete keztyűt és igyekszik könnyű, kellemes témákkal tenni rövidde a látogatás perceit. Utczán szürke ruha járja világos keztyűvel, a por miatt. Munkában pedig le a kabáttal, neki gyürkőzni a tehernek s ha nehezen megy, egy kis fogcsikorgatás is megjárja. A ki ilyenkor is szalonban, glace keztyűvel állna a munkások közé, azt félre kell dobni, mert nem »jó modoru ur«, hanem Dummer Augustus.

Járja most a beszéd országszerte, hogy mi az európai modor s büszkén mutatnak Kossuthra, ime egy európeér, a ki az obstrukció közepette is keztyűs kézzel áll, ki a »harczosok« modorát dicséri.

Nem szívesen foglalkozom e mai politikai bomlással, mert utálatos. Nem elvi okok, hanem népszerűségi momentumok

szerint törnek-szakadnak a pártok. Az európai modor sem hat meg, a fogcsikorgató erőlködés sem lelkesít.

Magyar modort keresek én.

Ez lehet sima, mint Andrássy Gyulában, lehet patriarkális, mint Deákban, rideg, kemény, mint Szilágyi Dezsőben, de a családi vonás a szőke, barna vagy fekete szín mellett is ott van az arcon mindeniknél a loyaltás, őszinteség és erő.

Van-e pártküzdelmekben loyaltás? ősi magyar virtus?

Hónapok óta folyton belé mártogatják zagyva beszédükbe honatyáink a királyt, aztán azzal, a mi rátapadt a beszédből, mutatják a népnek, nézzétek, ilyen a király. Nem jó akarótok, Bécs szellemében bánik velünk.

Nem igaz! Százszor nem igaz!

Egyetlen esetet mutassanak, mikor a király valamit rendelt, amit nem az alkotmányos többség szavazot meg előbb. Még mikor lelkén kellett erőszakot tenni, az egyházpolitikai idején is, a többség elve szerint, szentesítette a törvényeket.

Nem szabad hazudni, még a szenvedélyek lángjaiban sem. Ha baj van közéletünkben, s ez van elég — úgy üssenek saját mellükre a tisztelt honatyák, — mea culpa, de ne mutogassanak az alkotmány szerint eljáró királyra; mi csináljuk a törvényt, de — tua culpa.

Van-e őszinteség a párt küzdelmekben?

Kossuth kijelenti, hogy az ellenzék csupán a katonai létszám felemelése ellen lépett akcióba s a nemzeti követelmények csak úgy beszéd körben jutottak felszínre. Igaz, ez volt a procedúra.

De már a deputációkat a nemzeti követelmények gyertyafényével csalogatták Budapestre. Láttam százával jönni ezeket az őszinte becsületes képű magyarokat. Keményen beszéltek ezek Apponyi előtt, keményen beszéltek előttük a banketteken a honatyák — most vagy soha! Kezünkben a hatalom nyaka, most támogassatok. És megmozdult a magyar nép, zugolódás nélkül várt a hivatalnok sereg, mert e hazáért küzd az ellenzék, a nemzet régi aspirációiért, melynek Széll áll utjában.

Nos, Széll bukott, kit mindenki őszintén becsült és Khuen-Héderváry helyébe ült a Széll programmal, mindössze is három hónapra vette le a katonai javaslatokat a napirendről.

Az ellenzék ezért a látszatért leszerelt. Diadalmi kiáltványt irt a néphez. A nép elolvasta és bámulva kérte, mi hát a diadal? és mikor erre választ nem kapott, olyanokat mondott képviselőinek, hogy ezek jönnek látták folytatni a harcot.

A nemzeti vivmányokért? Nem. A mandátumaikért.

Hogy ez megeshessék, Kossuth Jónást kidobták a tengerbe. Hadd egye meg a csethal a »bünöst«, hátha így megmenekülnek a »tiszták« a viharban.

Van ebben a harczban őszinteség?

Erő!?

Hol van ebben az enervált társadalomban erő?!

Bombaszt, frázis, taktusra járó obstrukció az van, de erő — sehol.

Kiveszett a magyar modor a parlamentből.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A néni bölcsesége.

Irtá: Vértési Gyula.

— Te is, fiam, Brutus? — kérdeztem a minap nagy csodálkozással Beregi Jancsától, ettől az agglegénynek induló legénytől, megpillantva az ujján az arany karikagyűrűt.

— Bizony én is! Völegény vagyok! Még pedig az én kedves Kati néném jóvoltából, áldja meg érte az én Istenem mind a két kezével. — Az ő praktikája hozott minket össze.

— Praktikája?

— Az hát. Figyelj ide, elmondem neked röviden az egész Tanulságos kis történet. Minden okos néninek így kellene összehozni a fiatalokat. Mert mi, férfiak, kedves barátom, nagy csacsik vagyunk ám! Elfutunk a boldogságunk mellett, ha csak valaki okos észszel ott nem maraszt. Mindenkinek akad az életben valakije, a kit a jó Isten boldogságára kiválaszt, csak hogy vagy futunk tőle, vagy nem

is látjuk meg. Az én szememet idejében kinyitotta Kati néni.

— Ki az a Kati néni?

— Menyasszonyom nagynénje. Mariska anyjának a testvére. O irta nekem még tavaly ősz végén azt az első levelet, a melynek én egész boldogságomat köszönhetem . . .

Azt irta benne, hogy Mariska körül nagyon legyeskedik a göböljárású ispán; szerelmes bele fűlig, meg is kérette, de Mariska hallani sem akar róla, mert a néni hite szerint, mikor én a nyáron lejt voltam, elcsavartam a Maris a fejét, az most azt hiszi, hogy majd én veszem el. Hát üssem helyre a könnyelmű hibát és irjam meg Mariskának, hogy csak menjen férjhez ahhoz a jó emberhez, a ki derék, jószívű, egészséges, jóállású ur, fiatal is, csinos is, hát ne komédiázzék!

Azzal végezte a levelét a néni:

— Neked már sok efféle történet volt, hát tudod, hogy mit szokás ilyenkor írni.

En pedig egyáltalában nem tudtam, hogy mit szokás ilyenkor írni.

Eszembe jut a nyár! A néninek csakugyan volt valamelyes igazsága.

Hiába, azok az illatos nyári reggelek nagyon alkalmasak arra, hogy az emberrel boldokat beszéltesse.

Szívünket megvesztegetik a virágok kelyhében ragyogó harmatcseppek, melyek olyan, tiszták, olyan szűziesek, mint a fiatal leányszívben ébredő első szerelem.

Sok boldodot összehesztéltem bizony én szegény Mariska előtt, ki hitte volna, hogy komolyan fogja venni.

Elhatároztam, hogy kiábrándítom magamból, ha ugyan nem tévedett a néni és csakugyan én voltam az oka annak, hogy a göböljárású ispán ur hiába koptatta a küszöbök.

Irtam neki. Megirtam, hogy mennyi nyugalmas boldogságot kínál egy ilyen okos házasság.

Az ispán ur, a ki derék, kedves, okos ember, bizonyára nagyon szereti őt és boldoggá fogja tenni.

Aztán odairtam még egy csomó sablont is, hogy a házasság nem játék, de nagyon komoly dolog és valóságos tragédiává válhatik egy szegény vagy könnyelmű ember oldalán és éppen azért ajánlom neki, hogy ha

LAWN-TENNIS cipők, övek, angol fehér és színes mellények, esőkabátok a legnagyobb választékban kaphatók:

Róth M. utóda kalap- és uri-divat üzletében.

Színes és fehér **ingek** dus választékban és méret szerint is készíthetők. — Férfi-, női- és gyermek **czipők** kizárólag a legjobb hazai készítmény!

PANAMA-KALAPOK!

Uj pártalakulás kell!

Eötvös gunyolódva kérdezte, mi van konzerválni való ebben az országban? Tücsköt-bogarat kérdezett, konzerváljuk-e? Maga mondta, nem! Hát miért konzerváljuk az ország kopott két kabátját, a 67-es és 48-as pártokat?

Nem attól függ a mi boldogulásunk, hogy Keiser-kabátban járunk-e vagy zsinóros dolmányban, hanem a munkától.

Kinőtűtük ezt a két kabátot, nem mertünk nagyobb erőt kifejteni, mert ha neki gyürkőztünk, repedni kezdett az elvált gúnya.

Le velük! Fel kell gyürkőzni új nagy munkára. Sem az utópia, sem a stagnálás nem való politikai programnak.

Alljon össze a parlament magyar lelkü eleme és alkosson a modern életre szabott programot, új pártot, olyat, mely első sorban a társadalom züllesztésén és koldusodásán segít.

Rendezett és jó módu néppel aztán lehet küzdeni nemzeti aspirációkért, a régi magyar modorban, loyálisan, őszintén és erővel.

Sem a folytonos keztyű, sem a folytonos fokos nem fog nekünk jobb időket hozni.

P-y.

Az új bán titkos tanácsossága.

A hivatalos közlöny tegnapi száma közli, hogy 6 felsége gróf Pejacsevich Tivadarnak Horvát-Szlavon és Dalmátország bánjának a titkos tanácsosi méltóságot díjmentesen adományozta.

Athelyezés a Rákóczi-ünnep miatt.

Az új honvédelmi miniszter, aki a minap éljenzést és tapsolt aratott, mikor kijelentette, hogy aratás idején nem fogják behívni fegyvergyakorlatra a mezei munkásokat, nemsokára meg fog győződni róla, hogy a piros bársonyszék nem rózsaszín. Kemény támadás készült ellene azért, hogy Benárd Jenő honvédelminagyot nagy hirtelen Marosvásárhelyre helyezték át Sátoraljaujhelyről. Minthogy erre

holmi gyereklányos ábrándokat őriz a lelkében, hát csak dobja azokat ki onnan, nem érdemes ott tartogatni, hogy elfoglalják az okos érzések helyét.

Csak menjen nőül ahhoz a derék, becsületes emberhez, ha nem is szereti eléggé, majd megszereti, hiszen a kit becsülünk, tisztelünk s a ki minket nagyon szeret, azt hamarosan megszerethetjük mi is...

Erre írta aztán azt a levelét, melyet itt őrizek a szívem fölött. Minden sorát tudom kívülről:

— A néni mondta, hogy maga azért írta azt a levelet, hogy lerázzon a nyakáról. Azt hitte, hogy szeretem s ki akar ábrándítani. Köszönöm a jóságát, ámbar majd csak kiábrándultam volna magamtól is. — Hát azt javasolja, hogy menjek férjhez? Szerelmem nélkül? — Hát lehet ez? Ráparancsolhatjuk magunkra, hogy szeressünk, vagy ne szeressünk? — Ugy jön az magától, mint a nyári permetezés, mint a tavasz, mint a szivárvány! Egyszerre csak tele lesz az ember szíve szerelmmel, mint az ég felhővel, vagy a rét kakukfűvel.

Haragszunk magunkra, hogy miért szeretünk valakit és hiába haragszunk. Csak szeretjük!

Tudjuk, hogy nem érdemi meg a szerel-

met, tudjuk, hogy hazudott, mikor szerelemről beszélt és mégis szeretjük...
Igy voltam én magával. Es így is vagyok! Most már, hogy maga megírta azt a levelet, ugys vége közöttünk mindennek... De hát miért ébresztett föl ilyen durván az én szép álmomból?

Katonák szabadságolása az aratás idején.

Félhivatalosan jelentik: Julius havára az előirt békelétszámok kiegészítése céljából 28 napi fegyvergyakorlatra póttartalékosok hívtak be. Ezek közt mezőgazdasági munkások is voltak, ez a körülmény arra indította a hadügyi kormányt, hogy nemcsak Magyarországon, hanem Ausztriában is oly tartalékosoknak és póttartalékosoknak, akik mezőgazdasági munkások, az aratási hónapokban való behívását teljesen mellőzte és amennyiben ily emberek már bevonultak, azok szabadságolását rendelje el.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, július 8.

Elnök: Apponyi Albert gróf.

Az irományok előterjesztése után

Polonyi Géza: A miniszterelnök tegnapi beszédében félremagyarázta szavait, ezért napirend előtt szólal fel. O soha sem mondta azt, hogy a királynak korlátlan joga van a Ház felosztatására. A miniszterelnök azt mondta, hogy indemnitás nélkül nem osztatja fel a Házat. Tegnapi beszéde azonban éppen az ellenkezőjét bizonyítja. A kiegyezési dolgokról sem nyilatkozott a miniszterelnök határozottan és a házszabály revíziójára vonatkozólag tett nyilatkozata sem fedi előzetes kijelentéseit. A katonai javaslatok visszavonásában is egyebet mondott a miniszterelnök a beszélgetés alkalmával, mint most. Teljes világosságot kér a kérdésekre. Az 1899. XXX. t.-cz.-re vonatkozólag tett nyilatkozatok sem elégitik ki. E törvényezik a pártok beleegyezésével, paktummal jött létre. Már pedig e paktum végrehajtva nincs. A miniszterelnök azt mondta, hogy követi Széll politikáját. Erre vonatkozólag felolvassa Széll Kálmánnak egyik ez irányban tartott beszédét és kimutatja, hogy a miniszterelnök szavai homlokegyenest ellenkeznek azzal. E paktum arra vonatkozik, hogy be kell nyújtani az önálló magyar autonóm vámtarifát.

Elnök: Figyelmezteti, hogy a személyes kérdésben való felszólalása tulságosan hosszúra terjed és már belevág a napirendbe is.

Polonyi Géza: Még csak néhány szót óhajt mondani, a Ház türelmét kérve. A miniszterelnök nyilatkozatai nem fedik a megbeszélés során tett kijelentéseit, ezért a harcot folytatja. (Zajos helyeslés a szélsőbalon és Ugronpárton).

A miniszterelnök nyilatkozata.

Khuen-Héderváry gróf miniszterelnök: Azt hiszi, hogy beszédei között ellentétek nincsenek. A Ház felosztatását illetőleg határozott nemmel felelt volt és ezt állítja most is. A mi a felségjogot illeti, amelyet említett, hát az nem vonatkozhatik egyébre, mint a szentesített törvényekre. Különben azokat a megbeszéléseket nem tartja kötelezőnek.

Polonyi Géza: Helyes, ez a helyes.

Pap Zoltán: Hiszen akkor nincs adott szó.

Polonyi Géza: Persze hogy nincs.

Khuen-Héderváry gróf: A képviselő ur azt a szerencsétlen «egyelőre» szót említette fel. Igaz, hogy ez így kiszakítva félreértésre adhat alapot, de ő nyíltan megmondta, hogy a katonai javaslatokat úgy vonja vissza, hogy többé nem is tárgyalatja. (Helyeslés jobbról). A mi a házszabályrevíziót illeti...

Kossuth Ferencz: Azt először én kérdeztem. (Derűtség.) Igenis jogom van konstatálnom, hogy azt én kérdeztem legelőbb. (Helyeslés jobbról).

Khuen-Héderváry gróf: Konstatálja, hogy legelőbb Kossuth kérdezte tőle a házszabályrevíziót. O erre kötelező választ nem adott.

Polonyi Géza: Ugy van!

Olay Kajos: Hát akkor hol van az adott szó?!

Khuen-Héderváry gróf: De kijelentette, hogy erre nincs szükség és nincs is szándékában. Polonyinak külön ki is jelentette, hogy elvben nem barátja. Erre Polonyi kérdezte: Tehát oppurtunitásból hajlandó volna rá? Mire ő kijelentette, hogy előre nem kötheti magát. Mert igenis bekövetkezhetik az idő, mikor szükséges lesz a házszabályokat revízió alá venni, olyképen, hogy a szólásszabadság épségben való megőrzése mellett a gyorsabb tárgyalás lehetővé tétessék. Európának ugyszólván minden parlamentjében ősmerek a szólásszabadság bizonyos korlátozását.

Polonyi Géza: De azok nincsenek idegen uralkodó alatt.

Khuen-Héderváry gróf: A maga részéről nem zárkozhatik el a végső esetben a klotürtől sem. (Viharos zaj a szélsőbalon.)

Olay Lajos: (A szélsőbal felé.) Most is tartjátok még az adott szót?

Khuen-Héderváry gróf: Csodálja, hogy neki akarják imputálni a klotürt, amidőn az a Ház joga, attól függ behozása, vagy visszavetése. (Viharos zaj.)

Polonyi Géza: Osmerjük az ilyen szépítgetést.

Khuen-Héderváry gróf: Igaza van Polonyinak, hogy a megbeszélések során nem volt szó a 99. XXX. t.-cz. módosításáról. O e törvényben igen nagy fontosságú tény lát. (Helyeslés.) Erről nem is beszél addig, míg az aktuális nem lesz. Az ellenzéki pártok legnagyobbikának egyhangu párthatározata adta meg neki az alapot, amelyen elindult, azon az uton, melyek a parlament békés rendjét helyreállítani akarja. (Helyeslés jobbról.)

Barabás Béla: Hát az adott szóval adjuk el a Hazát!

Khuen-Héderváry gróf: Ezt fontosnak és kötelezőnek tartja. (Zajos helyeslés jobbról.)

A klotür.

Polonyi Géza: Személyes kérdésben kijelenti, hogy a miniszterelnök szavai megfelelnek a tényeknek, de mint a vele folytatott beszélgetés alkalmával, úgy most is hangsúlyozza, hogy egy kormány ellen, amely nem zárkozik el a klotürtől, folytatni kell a harcot.

Kossuth Ferencz: Kijelenti, hogy a klotürnek ő is ellensége. Es nem hiszi, hogy a többség hajlandó lenne egy ilyen irányú módosításra. De ha mégis hajlandó lenne, akkor minden erősből küzdeni kell ellene. A mi az adott szót ill-ti, nem tartja helyesnek hangoztatni itt a parlamentben. O tudja, hogy mit csinált és amit csinált, azt állja is, mint tisztességes em-

ber. (Helyeslés jobbról.) A miniszterelnök mint horvát bán jött velünk tanácskozni. E tanácskozáson azt mondták, vételessék le az ujonczjavaslat és akkor a párt nem gördit akadályt az iránt, hogy az indemnitati, a rendes ujonczlétszám és a költségvetés megszavaztassék. Ezt a párt egyhangulag elfogadta. O ezt tudatta Héderváryval, aki azt kérdezte: számíthat-e ezen határozatra?

Barabás Béla: Szükségét látta annak! (Nagy derűlttség.)

Kossuth Ferencz: Nem kellett látnia szükségét.

Barabás Béla: Akkor nem kérdeste volna.

Kossuth Ferencz: Nem volt szükség reá, mert a függetlenségi pártnak szavában kételkedni nem szabad. O tehát a bán kérdésére azt válaszolta, hogy a *határozat, mint siklaffal áll megdönthetetlenül.* Ezt joggal mondhatta, mert azt hitte, hogy számíthat a pártra. Hogy ez nem így történt, arról nem tehet. De ő és hívei állani fogják szavukat. (Zajos helyeslés jobbról és a szélsőbal egy kis részén.)

Komjáthy Béla: Kossuth nézetét valja. Itt párthatározattal állunk szemben. (Helyeslés jobbról.)

Barabás felszólalása.

Barabás Béla: Személyes kérdésben szóla fel. Közbeszólását akarja tisztázni. A miniszterelnöknek szüksége volt e kérdésre, mert nyitva hagyott több ajtót, amelyen át elillanhatott volna. (Mozgás a jobboldalon.) A párthatározat nem jelenthet mást, mint a békére való hajlandóságot, mert hiszen lehetetlen az, hogy egy párt lekösse magát addig, mielőtt a Házban meghallgatnánk, mit akar. (Zajos helyeslés és taps a szélsőbalon és Ugron-párton.) O a szavát nem adta senkinek. (Zajos kiáltások a jobboldalon: Há: a párthatározat!) Már most azt kérdi mindenkitől, mint magyar embertől, hogy amidőn a miniszterelnök másnap egy szót sem szól a nemzeti követeléseinkről, ridegen elzárkózik előle, akkor ezt egyetlen magyar ember sem tűrheti. (Viharos taps és éljenzés a szélsőbalon és az Ugron-párton.)

Borbély György: Ne vindikálja magának a magyarságot. (Nagy zaj.)

Krasznay Ferencz: Csodálatos, olyan emberek lármáznak, akiktől még egy beszédet sem hallottunk. (Elnök cseppet.)

Barabás Béla: A miniszterelnök nem vitakozott a nemzeti jogokról, addig pedig, míg ezt ki nem vivjuk, nem szabad lankadnunk. A küzdelem folytatását most látja helyesnek, midőn szorult állapotban van a kormány. (Nagy zaj jobbról, helyeslés a szélsőbalon.) Vagy akadna magyar ember, aki nem kívánna a magyar nyelvet érvényesíteni? A harcot a miniszterelnök személye ellen is (Hosszas zaj jobbról) kívánja folytatni, mert bizalmatlan iránta. (Tetszés a szélsőbalon.)

Héderváry Barabás ellen.

Khuen-Héderváry gróf miniszterelnök: Nem barátja a napirend előtti vitáknak. O azt a kérdést, hogy bizhatik-e a függetlenségi párt határozatában, azért tette, mert arról a koronának kellett jelentést tenni. (Viharos helyeslés a jobboldalon.) Korántsem azért kérdezte, mintha nem lett volna meggyőződve a *párt szavahihetőségéről.* (Helyeslés jobbról.) Felolvassa ezután a *Barabásnak jun. 25-én tartott képviselőházi beszédét,* melyben kijelenti, hogy a *harcot őszkor akarja folytatni.* Ezután a Ház birálatára bizza a megítélést. (Viharos éljenzés a jobboldalon.)

Barabás Béla: Személyes kérdésben kijelenti, hogy ő e beszédét a miniszterelnök programbeszéde előtt mondotta. A viszonyok pedig változtak azóta. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbalon.)

Elnök: Következik a napirend: az indítvány és az interpellációs könyvek felolvasása.

Dedovics György jegyző: felolvassa a bejegyzett interpellációkat.

Elnök: Következik a vita folytatása a miniszterelnök programja felett. Előbb azonban 5 perczre felfüggeszti az ülést.

Szünet.

Az új nemzetiségi képviselő.

Szünet után
Vlád Aurél nemzetiségi képviselő mint egy új iránynak képviselője szól, mely eddig még nem volt képviselve.

Felkiáltások: De nem lesz több képviselve.

Vlád Aurél: Dehogyan nem, még pedig az általános választásoknál *18-án bejönnek.* Konstatalja, hogy a többség nem tudja akaratát keresztülvinni. (Zaj jobb felől.) Ha azt akarják, hogy rend legyen, csináljanak oly választást, mely a nemzet akaratát fejezi ki.

Felkiáltások jobb felől: Miért voltak passivisták?

Rákosi Viktor: Mert a népet pénzért megvásárolták.

Vlád Aurél: Azért mondták ki a passivitást, mert Tisza Kálmán erőszakosan elnyomta őket.

Báró Festitsch Arthur: Einyomottak.

Vlád Aurél: Igenis, el vagyunk nyomva s ha nem volnánk, az erdélyi kerületekből nem jönne be annyi kormánypárti képviselő. (Zajos jobb felől.)

Elnök: A Háznak annál is inkább meg kell annak adni a szólásjogot, a ki elszigetelve áll a parlamentben.

Vlád Aurél: Köszönetel veszem az elnök ur kijelentését.

Elnök: Az elnöki kijelentést, bármiképpen is szóljon az, tudomásul kell venni. (Taps jobb felől.)

Vlád Aurél: A nemzetiségeknek is, mint más állampolgároknak, jogot követel. Tisza Kálmán hozott egy nemzetiségi törvényt, melyet egy kormány sem hajtott végre. Inkább törüljék el, a nemzetiségi törvény nélkül is élünk és élni fogunk.

En a kormányelnök ur programmszerű beszédét bizalommal nem fogadom. (Gyúnyos helyeslés jobbról.)

Rátkay László: Röviden reflektál Vlád kijelentésére, a ki omnastiaként mutatkozott be, elismeri, hogy a nemzetiségi törvény revíziója végrehajtása, amennyiben az igaz hazafias érdekek parancsolják, de csakis ennyiben szükségesek.

Ezután áttér a miniszterelnök programbeszédére, és ezt hosszú, éles, beható bírálat tárgyává teszi.

A régi és az új.

— Fejérváry báró búcsuja és az új honvédmíniszter beköszöntője. —

Egyidőben érkezett a volt és az újonnan kinevezett honvédmíniszter leirata a törvényhatóságokhoz. Tegnap kapta meg Nagyvárad és Biharmegye a leiratokat.

Báró Fejérváry Géza búcsuzik arról a helyről, ahol évtizedekig volt s köszönetet mond a törvényhatóságoknak támogatásukért.

Szokatlanul szívélyes az új honvédmíniszter leirata; nem a szokásos rideg hangon, hanem a hazafiság többszöri hangoztatása mellett, üdvözlését küldi a törvényhatóságok közönségének. Egész leirata rokonszenvet keltő:

Báró Fejérváry búcsu-levele a következő:

O cs. és ap. kir. Felsője f. évi június hó 27-én kelt legfőbb elhatározásával engem a m. kir. honvédelmi miniszterium vezetésétől saját kérelmemre legkegyelmesebben felmenteni méltóztatott.

Midőn közel 2 évtizeden át viselt tárczámól ennek folytán megválok, szívesen használok fel ezen alkalmat, hogy a törvényhatóságnak azon készséges közreműködését, melylyel engem nehéz feladatomban teljesítésében támogatott, teljes elismerésemel és legőszintébb köszönetemet kifejezzem.

Budapest, 1903. jun. 27-én.

Br. Fejérváry s. k.,
honvédelmi miniszter

Kolozsváry Dezső új miniszter leirata a következőleg hangzik:

Ő cs. és kir. Felsője f. évi június hó 27-én kelt legfőbb kizirátával engem m. kir. honvédelmi miniszterévé legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott.

Midőn tehát a mai napon a honvédelmi miniszterium vezetését átvesszem, *hazafias s egyszersmind kellemes kötelességemnek ismerem,* hogy e minőségemben a törvényhatóság közönségét *üdvözöljem,* egyntal *bizalommal felkérjem,* miszerint az állomással járó nehéz és fontos feladatok sikeres megoldása körül a törvényhatóság közönsége engem *ne csak törvényes kötelességénél fogva, hanem hazafias készséggel is támogatni sziveskedjék.*

Budapest, 1903. évi jun. 29-én.

Kolozsváry s. k.
honvédelmi miniszter.

Megszűnt a sztrájk.

— Megegyezés az építészek és munkások között. —

Tegnap reggel ismét több helyen botrányt okoztak a sztrájkoló munkások s a dolgozni akaró munkásokat nem engedték, hogy folytassák a munkát.

Ennél a kérdésnél a rendőrség elejétől kezdve gyámoltalan volt. Az az egyéni szabadságtól függ, hogy ki akar dolgozni és mennyiért, de ahhoz nincsen senkinek joga, hogy más fenyegetésekkel akadályozzon meg a kenyérkeresetben.

A sztrájkolók még az egyes házakba is bementek s összekutatták a helyiségeket, hogy nem dolgozik-e valaki építkezéseknél. Sőt még a városi mérnöki hivatal által az utcák kövezésénél, járda készítésnél alkalmazott munkásokat sem engedték dolgozni. Ez már az egyéni szabadság korlátozása volt.

Tegnap aztán a rendőrség katonai karhatalom kirendelését vette igénybe s az egyezkedést az építészek és munkások között *Bordé Ferencz* főjegyző, mint a polgármester helyettese vette a kezébe. Tapintatos eljárással sikerült is egyezséget létesíteni.

Este 6 óra utánig tartott, míg az egyezkedést megszövegezték.

A katonai készenlét akciójára, szerencsére nem volt szükség.

Az egyezség alapja az óraszerinti díjazás. Mostantól kezdve, a jövő évi május 1-ig kevesebb óradíj van megállapítva s azután emelkednek a díjak. Az állványcsinálók, betonmunkások, vashordók magasabb díjat kapnak; a nők téglahordásra állandóan nem, u. n. kutyákkal (a vállra erősített láda) pedig éppen nem alkalmazhatók. 14 éven aluli gyermekeket egyáltalán nem lehet alkalmazni; 14-től 18. éveskorig szabad egyezkedés alapján díjaznak a munkást s a megállapított egységes óradíj 18. évtől kezdődik. Míg helybeli munkás van, idegenek nem alkalmazhatók.

Az egyezkedés főbb pontjai ezek. Az egyezséget ifj. *Rimanóczy Kálmán, Sztarilj Ferencz, Rendes Vilmos és Incze Lajos* és társai, valamint a munkások megbízottai írták alá.

A munkások az egyezség alapján ma a szerződést aláírt építőknél megkezdik a munkát.

*

A főkapitány tegnap a következő felhívást bocsátotta ki a munkásokhoz:

Felhívás a bérharcban álló munkásokhoz.

A napok óta tartó sztrájk mozgalomról hozzám érkezett hivatalos jelentések szerint a bérharcban álló munkások a város belterületén nagyobb tömegekben oly magatartást tanúsítanak és általában oly cselekményekre ragadtatják magukat, melyek büntető törvényeink

értelmében megtorlandók. Városunk nyugalma és békéje megóvása végett indítatva éreztem magamat, hogy katonai karhatalmat kérjek és azt állandóan készenlében helyeztessem.

Ez a mai napon meg is történt. Midőn tudomására hozom a munkásoknak, hogy a rendőrség megerősítésére megfelelő számú katonai karhatalom áll készenlébe, figyelmeztetem és óva intem az összes munkásságot, hogy minden néven nevezendő erőszakosságtól, tüntetéstől és tömeges felvonulástól tartózkodjék annál is inkább, mivel mindazok ellen, akik magatartásuk vagy tettük által összejöttetésbe jönnek a közrend és közbiztonsággal, haladéktalanul megtorló eljárást fogantatom, az illetőket letartóztatom és átszolgáltatom a büntető bíróságnak.

Eppen ezért újból felhívom a munkásokat, hogy saját érdekükben óvakodjanak attól, hogy a rendőrséget katonai karhatalommal való közbelépésre kényszerítsék.

Nagyvárad, 1903. július hó 8-án.

Gerő Armin,
rendőrfőkapitány.

A rendőri sajtóiroda a sztrájk megszűnéséről a következő értesítést adta ki:

A rendőri sajtóiroda keddi értesítésében említett azon tények, hogy a helybeli építővállalkozók a tárgyalások folyamán tett s az órai munkabérrre vonatkozó ígéretüket módosították, illetve ezen ígéretet betartásáról vonatkozó hatással volt. Főleg ennek is tudható be azon sajnálatos tény, hogy a munkások a tegnapi reggeli órákban nagyobb tömegekbe verődve, bejárták a várost és több helyen erőszakosan meggátolták azt, hogy munkások ott egyáltalán dolgozhassanak, sőt a kirendelt rendőrségi közegekkel össze is tűztek.

Ily viszonyok között a főkapitány megfelelő számú katonai karhatalmat kért a helybeli katonai állomásparancsnokságtól s ezen tényét csatolt felhívás útján a munkásokkal tudatta is.

Az állomásparancsnokság azonnal intézkedett a katonaság kirendelése iránt olyként, hogy a déli órákban Palkovics cs. és kir. százados parancsnoksága alatt fél zászlóalj gyalogságot vezérelt ki a rendőrségi épületbe, azonkívül hasonló létszámú gyalogságot és lovasságot a laktanyákban készenlébe helyezett. Emellett a rendőrség tisztikara és legénysége központi készenléti szolgálatban volt. A főkapitány mindeme intézkedéséről haladéktalanul jelentést tett Bordé Ferencz főjegyző, helyettes polgármesternek és egyúttal tekintettel arra, hogy a kikért katonai karhatalom a további békés közbenjárását kizárja — felkérte őt arra, hogy most már 6 lépjen közbe és igyekezzék úgy a munkaadókat, mint a munkásokat békés megegyezésre bírni.

Helyettes polgármester délutáni 2 órára egybehívta a négy nagyobb építő vállalkozót, szintgy a napszamosok küldötteit; s az eként megtartott egyezkedés során végre a munkaadók hajlandóknak mutatkoztak arra, hogy korábban tett ígéretüket beváltják, azaz jövő év május elsejéig 18 filléres férfi és 14 filléres női, azontul pedig 20 és 16 filléres órabért fizessenek. Eme megállapodást azután az egyezsége jelen voltak élén maga a helyettes polgármester adta tudtára a Rhédey-kertben tanyázó munkásoknak, kik a hírt kitörő örömmel fogadták, a feltételeket teljesen magukévá tették. Eme, délutáni 6 órájában megkötött egyezkedés hírére a főkapitány haladéktalanul intézkedett az iránt, hogy a katonaság a laktanyába vonuljon és a készenléti szolgálatból felmentessék.

Záróünnep a hadapródiskolában.

Ma zárja be fényes ünnepséggel másodszor négy teljes évfolyammal tanévét a m. kir. nagyvárad-i honvéd-hadapródiskola.

Négy száz teljes szívvel-lélekkel magyar ifju, magyar hazánk jövőjéért védelmezői fognak ma nyilvánosan tanuskodni arról a minden

izében magyar szellemről, mely a hadapródiskola tanári karát vezérelte egész éven át az intézet növendékeinek kiképzése érdekében kifejtett munkásságában.

A mai záróünnepélyen, mikor a négy száz ifju levente ajkáról a magyar nemzeti lobogóktól övezett területen elhangzott a Rákóczy-induló s az édes magyar föld anyagából, magyar munkáskezek alkotta kőépület falai visszhangozták annak lelkesítő végső sorait, a mi szívünk is hevesebben dobog s még inkább érezzük, hogy magyarok vagyunk, mert lelki szemünkkel már előre látjuk kialakulni azt a hadsereget, melyet joggal nemzeti *hadseregünknek* fogunk nevezhetni.

Elismerés s hála az iskola parancsnokának, Major alezredesnek s a tanári karnak, mely ezt a magyar szellemet az iskola falai közt terjeszti.

A záróünnepély ma délután lesz megtartva. Kezdeté fél 6 órakor. Az ünnepség a következő műsorral fog lefolyni.

1. Megnyitó.
2. Növendéki ének és zenekar:
  - a) Rákóczy-induló;
  - b) Modell, Suppétől;
  - c) Posta az erdőben, Schöffertől;
  - d) Egyveleg.
3. Voltisszálás.
4. Torna:
  - a) Szabadgyakorlatok;
  - b) Sziertornázás.
5. Vívás:
  - a) iskolavívás;
  - b) szabadvívás.
6. Befejező.
7. Lovaglás.

A műsor befejezése után tetszés szerint étkezés lesz a kijelölt éttermekben, kedvező idő esetén a szabadban is. Este 9 órakor kezdődik az intézet tánctermében a táncestély.

A közönség tájékoztatása érdekében ismételve közöljük, hogy az étkező, tánc, czukrász és üdülő helyiségeket s azokhoz vezető utat kifüggesztett táblák fogják jelezni.

A kocsik a Rhédei-kert felőli kapun (a tisztii épület előtt) hajthatnak be az intézet területére; s az intézetben levő gyakorló-teret megkerülve, a Rulikovszky-uti kapun hajthatnak ki, míg a várókocsik a lovarda előtti téren várakoznak.

A gyalogosan jövők pedig csakis az intézet főkapuján léphetnek be az intézet területére. Ugy a főkapunál, mint a Rhédei-uti kapunál, valamint az intézet területén is a meghívó, mely belépti jegyül szolgál, kívánatra felmutatandó.

Az ünnepélyen megjelenni szándékozó urak, a múlt évhez hasonlóan, az ünnepélyen fekete kabátban, fehér nyakkendővel fognak megjelenni.

A pápa állapota.

Rómából tegnap két egymással homlok-egyenest ellenkező hírt kaptunk. Az egyik az, hogy Rómában a lapok különkiadásban tudatják a néppel, hogy a pápa állapotában csodaszertően javulás állott be, reggel felkelt, beszélt a környezetével, evet és olvasta az újságokat, szóval megmenekült a haláltól és meg fog gyógyulni.

Egy másik sürgöny ellenben azt jelenti, hogy a pápa állapota teljesen reménytelen; az epe átömlött a vérbe és ezt megmérgezte, úgy hogy felgyógyulásról szó sem lehet. A beteg ereje rohamosan hanyatlik és a katasztrófának ma be kell állania. Mindkét sürgöny délelben majdnem egyidejűleg érkezett Rómából és e

perczen még nem tudni, hogy melyik az igaz.

Ujabbán a következő értesítéseket kaptuk 6 Szentsége állapotáról:

Róma, július 8. (Saját tud. távir.) (Reggel 8 óra 10 perc.) A Voce della Verita szerint a Szentatya az éjjeli aránylag nyugodtan töltötte.

Az utolsó órák.

Róma, július 8. 12 óra. (Saj. tud. táv.) A pápa ereje annyira hanyatlóban van, hogy a katasztrófa minden perczen várható.

Róma, július 8. 12 óra 20 perc. (Saj. tud. táv.) Vanitelli biboros feladta az abszolucziót.

Róma, július 8. (Saját tud. távir.) A lapok kétségbe vonják, hogy az orvosok helyesen diagnoziálták a pápa betegségét. Az orvosok ez ellen tiltakoznak, s kijelentették, hogy a tüdővízenyő fejlődését idejekorán észrevették.

Róma, július 8. (Saját tud. távir.) A pápa Angelli biboros előtt úgy nyilatkozott, hogy csak az fáj neki, hogy a Carmelhegyi szüz tiszteletére szentelt ájtatosságon már nem vehet részt, mert holnap már, mikor azok megkezdődnek, ő már meg fog halni.

Róma, (Saját tudósítónk távirata) A Gazette írja, hogy a pápa többször említette a biborosok előtt: szeretem mindőtöket, de azért örömmel bucsuzom a világtól.

Róma, július 8. (Saját tud. távir.) A pápa még teljes egészségben többször említette, hogy a legközelebbi konklavé bizonyára figyelembe veszi, hogy az egyházak olyan pápára van szüksége, aki a szocializmus és anarchizmus ellen sikerrel küzdhet, s ilyen csak Ferrari biboros, a katolikus kongresszusok megteremtője volna.

Róma, július 8. (Saj. tud. távir.) A konklavé helyiségeit most javítják, hogy rövid idő alatt lakhatókká tegyék.

Nagyvárad-Püspökfürdő-Féliczfürdő.

	Személyvonat							
Nagyvárad áll.	7.33	9.50	—	—	4.44	—	—	8.58
Nagyvárad-Vásártér ind.	7.20	9.31	11.42	2.08	4.37	6.28	8.54	
V.-Velenceze >	7.34	9.47	11.58	2.24	4.53	6.44	9.10	
Rontó >	8.02	10.14	—	2.93	5.09	7.11	9.29	
Püspökfürdő >	8.07	10.19	—	2.44	5.14	7.14	9.34	
Féliczfürdő	8.24	10.37	—	2.58	5.31	7.18	9.50	

Féliczfürdő-Püspökfürdő-Nagyvárad

	Személyvonat							
Féliczfürdő ind.	8.30	10.42	—	—	3.05	5.34	7.20	9.53
Rontó >	8.37	10.49	—	—	3.05	5.41	7.25	10.00
Püsp. fürdő ind.	8.48	11.00	—	—	3.11	5.51	7.31	—
V.-Velenceze >	9.04	11.16	12.00	—	3.27	6.08	7.47	10.13
Nagyvárad-Vásártér érk.	9.22	11.34	12.16	—	3.45	6.24	8.05	10.30
N.-várad áll. érk.	—	—	11.27	—	—	6.18	—	10.32

Az indulási és érkezési adatok közép-európai időre vonatkoznak. Az esteli 6 órától reggeli 5.59 percig terjedő idő fekete számokkal van jelölve.

TAJEKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva mind a vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krétt. Kedden és csütörtökön d. u. 3-6 óráig 20 krétt. Más időben 50 kr.

UJDONSAGOK.

Szmrecsányi püspök Nagy-Váradon.

Dr. Szmrecsányi Pál kegyelmesen ki-nevezett és praeconisált nagyváradai püspök ő Excellentiája kedden este a gyorsvonattal Nagy-Váradra érkezett. A kegyelmes ur inkognitóban jött titkárával, dr. Szemethy Géza pápai tb. kamarással jövendőbeli székhelyére, hogy rezidentiájában előzetesen körülnézzen s lakostálynak berendezésére intézkedéseket tegyen.

A püspök még sohasem járt Nagy-Váradon. Residentiájának impozáns arányai meglepték. Végig járta teremről-teremre, szobáról-szobára az egyház hatalmas épületet, kápolnát, könyvtárt, nagy termet, irodát, egyszóval minden helyiségét az épületnek s az esős idő daczára, sétát tett a két parkban.

Látogatásával kitüntette Vinkler József káptalani helynököt, kit végtelenül meglepett a püspök jóakarátának és figyelmének e kedves jele.

Szmrecsányi püspök O Excellentiája ma reggel a gyorsvonattal utazik el (ismét inkognitóban) Váradról schavnikai kastélyába, hol a nyarat fogja tölteni s hol egész az installációig marad, melynek ideje nincs még meghatározva.

* **Requiem Schlauch bibornokért.** Holnap, f. hó 10-én egy esztendeje lesz, hogy egyházmegyénknek nagynevű főpásztora, b. e. Schlauch Lőrincz bibornok püspök az örökkévalóságba költözött. Az első évforduló alkalmából holnap, csütörtökön d. e. 9 órakor ünnepélyes requiem lesz a székesegyházban, hol Vinkler József, vál. püspök, káptalani helynök fog pontifikálni. Ugyanezen napon egyttal az összes plebániái templomban évfordulati gyász-misék fognak tartani a szokott órákban.

* **Ugyészségi megbízott kirendelése.** A m. kir. igazságügyminiszter dr. Antal Miklós élesdi gyakorló ügyvédet a nagyváradai kir. ügyészség kerületébe ügyészségi megbízottul rendelte ki.

* **Az olasz új plébánia-templom előtti tér rendezése.** A várad-olasz plébánia-templom építési engedélyének kiadásakor a szépművészeti és közlekedési szakbizottság szükségesnek mondta ki nemcsak térrendezési, hanem a templom perspektívája szempontjából is, hogy a Fő-utca járdája mellett levő u. n. fájnalmas szobor jelenlegi helyéről hátrább, a Sal Ferencz-utcai sétány elé helyeztessék. Kószeghy József városi főmérnök most előterjesztést tett és tervet mutatott be a városhoz, mely szerint a szobor beljebb, éppen az új templom főajtójának vonalában helyeztetnék el. Ezáltal az új, diszes templom látképe teljesen szabad lenne s a templom előtt, különösen a kocsi megállására alkalmas teret nyerének.

* **Kolozsváry miniszter balesete.** Az új honvédelmi minisztert ma kellemetlen baleset érte. Egy karosszékekben ült és a tyukszemét vakarta vágni, amikor a szék megcsuszott a sikos padlón és az éles tyukszemvágó kés végighasította a miniszter lábszárát. A seb igen mély volt és erősen vérzett. A minisztériumbeli katonaoorvosok nyomban a miniszter segítségére siettek és hét órással bevarták a sebet. Remélhetőleg a balesetnek nem lesz súlyosabb következménye.

* **Botrányt okozó kántortanító.** Mindenkit mélyen megbotrántoztató eset hírt veszünk Báraendről. Az eset annál elszomorítóbb, mivel hőse egy kántortanító, kinek kezére egy nagyközség ifju nemzedéke van bízva, hogy abból békés, tisztességtudó, hazafias s vallásos kötelmeiket buzgón teljesítő polgárokat neveljen, hogy egy nyilvános vendéglőben az állomásfőnököt, kit az egész községben mindenki tisztel s szeret, durván megtámadta, majd összeverte, úgy, hogy ha közbe nem lépnek, a brutális ember agyonüti az állomásfőnököt minden ok nélkül. A kántortanítónak ezen tette nagy izgatottságot és megbotrántozást keltett a bárándi hívek között s az egyházmegyei hatóságtól várták a magyaról megfélelkezett ember megbüntetését.

* **Halálozás.** Részvétel értesültünk, hogy városunk egy régi érdemes kereskedő polgára, Nemes Károly fakereskedő 71 éves korában elhunyt. Temetése f. hó 10-én d. u. 4 órakor fog Körös-utca 589-ik szám alatt levő saját házában megtartani.

x **Figyelmeztetés.** Saját érdekében cselekszik mindenki, ha a villamos berendezésekről a Nagyváradai Műszaki Villamos Vállalattól (Nagyvárad takarékpénztár-épület) költségvetést kér, mely a legalaposabban és teljesen díjmentesen állíttatik ki a n. é. közönségnek. Csillárok részletfizetésre is kaphatók.

x Tisztelettel hívjuk fel az olvasó közönség szives figyelmét Mezey Dezső műlakatos és toronyórás lapunk mai számában közölt hirdetésére.

x Felhívjuk olvasóink figyelmét Andriška Jenő uri és női divatkereskedő cég lapunk mai számában közölt hirdetésére.

x **Mindenkinek saját érdekében ajánljuk,** hogy tekintsen szét az ujonnan megnagyobbított Amerikai áruházban, Fő-utca (Bazár-épület), a hol most remek nagy rőfös raktár ett berendezve s annak kirakatai figyelmet érdemel.

TANUGY.

Az iskolák beszámolója.

III. A felső kereskedelmi iskola.

Az államtól segélyezett és a kereskedelmi czarnoktól fenntartott nagyváradai felső kereskedelmi iskola 1902—3-ik tanévről szóló s az intézet fennállása óta tizenötödik évi jelentése nem nagy terjedelmű, de körültekintéssel, az adatoknak mindenre kiterjedő pontosságával szerkesztett évkönyv ez, mely élénk bepillantást enged az intézet mult iskolaévi történetébe.

A sok tekintetben háládatlan értesítő cikk helyett első helyen Kun Gyula tanár számol be részletesen az ifjuság részére a husvétii szünetidőben rendezett szép sikertű budapesti tanulmányutról. Ez mindenesetre hasznosabb, mint egy figyelemre alig méltatott programtervezés, mert az ifjuság emlékeztetésében felújítja a székesfővárosban látottakat, hallottakat.

Azután közli az értesítő az iskola szemlélyzetét. Az intézetnél működött a mult tanévben az igazgatón kívül 8 rendes és óraadó tanár s 7 hitoktató.

Majd a következő lapokon ismerteti az igazgató az iskola szervezetét.

Az elmúlt tanévben végzett tananyag részletezése és az 1903—4-ik tanévre szóló tanulmányjegyzék után az igazgató terjeszti elő jelentését a mult tanévről.

A jelentésből kiemeljük a következő részt:

Az intézetbe a tanév elején beiratkozott 121 tanuló, kettővel kevesebb, mint az 1901/2. tanévben. A tanári karban annyiban állott be

változás, hogy az iskolabizottság a szépirás tanítására felkérte Hofbauer Pált, az O. M. B. főnökhelyettesét. A német társalgási gyakorlatokat bevezették az alsó és középső osztályba is. Az iskolai fegyelem tekintetében az állapot javult a multhoz képest, bár mint az igazgató megjegyzi, sok panaszra adott okot általában a tanulók kötelességmulasztása és rendtelensége, amelyek ellen a tanári karnak egész éven át állandóan kellett küzdeni, sajnos, kevés sikerrel. Pedig az egyes esetekhez mérten elég szigorú büntetéseket alkalmazott, de a megrögzöttségen és kamaszságon az alkalmazott eljárások nem sokat segíthettek. A szülői háznak és a szállásadónak egytttes működése a tanári karral vezethető sikerre.

A tanulmányi előmenetelt az igazgatói jelentés a következőképen jellemzi:

A tanárok közül dr. Kovács S. János, igazgató, Báthori Ferencz, Kotzmann János, Nyilas Károly és Kun Gyula működtek irodalmi s társadalmi terén.

A tanulók egészségi állapota nem a legkedvezőbb volt. Betegségek miatt mulasztott órák száma tetemes összegre rug.

Az intézet a szokásos iskolai ünnepélyeket elmúlt tanévben is megtartotta.

A szertárak, könyvtárak gyarapodását feltüntető kimutatás s az évvégi vizsgálatokról szóló jelentés után az ujonnan létesített alapítványok és ösztöndíjakról emlékezik meg az értesítő.

Részint egész, részint féltandijmentességet 31 tanuló élvezett 3470 korona értékben.

Sikerrel működött az ifjusági segélyegylet. Bevétele volt a mult tanévben 530 kor. 16 fillér. Segélyezésekre fordított 405 kor. 98 fillért készpénzben. Az egyesület vagyona 1683 kor. 43 fill.

A tanítás eredménye általában kielégítő volt az év végén. Ekvözben ugyan többször adott okot panaszra a tanulók közömbössége és munkakedvhiánya; a sok nógatásnak, a kintartó munkának mégis lett év végére annyi eredménye, hogy többé-kevésbé meglehet vele elégedni. Nehéz dolga van a kereskedelmi iskolának évről-évre különösen az alsó osztálybeli tanulókkal, kik sokféle iskolában nyerték képzettségüket, s ez a képzettség szinte annyiféle foku, ahány tanuló összekertül. Jelenlegi tantervünknek megvan az a jó oldala, hogy az alsóban sok tantárggyal nem nehezíti meg a tanárok munkáját, sem az egyes tantárggyakkal nem öletet föl tulságos nagy anyagot.

Hosszu időbe telik így is, míg sikertől a tanárnak l heőleg egyforma magas színvonalat elérnie a tanulók képzettségében és tudásában. Tetemesen megkönnyebbülne e munka, ha a szülő idején kivenné tehetségtelen és hanyag fiát az iskolából, mert az ilyen nyög mind a tanáron, mind a tanulókon.

A lefolyt évben is több tehetségtelen tanuló verődött össze az alsó osztályban. Nem lehet mondani, hogy általában hanyagok lettek volna. Mivel azonban szorgalmukkal nem tudták volna pótolni a tehetség hiányát, a tanári kar kénytelen volt megakasztani őket a felsőbb osztályba való lépésben. Ez a leszűrés évről-évre szükségesebbé válik, mert egyre erősödik az a meggyőződésünk, hogy a tehetségtelen, de szorgalmas tanuló idő folytán elveszti a kedvét és az iskolában kénytelen legjobb idejét eltölteni.

A szaktárgyak tanárainak jelentése s az ifjuság névsora után a statisztikai táblázatok következnek.

Ezeknek főbb adatai a következők:

A beiratkozott 121 tanuló közül az év folyamán kimaradt 4, maradt az év végéig 117. Ezek közül róm. kath. 26, g. kath. 4, g. kel. 2, ág. ev. 1, ev. ref. 15, izr. 73, tehát több, mint a többi vallásfelekezetiek egyttvéve. A 6 román közül csupán egy vallotta anyanyelvének a román nyelvet.

Az általános előmenetelt tekintve, jeles rendű van 5, jórendű 18, elégséges 57, egy tárgyból elégtelent nyert 4, két tárgyból 17, több tárgyból 11. Vizsgálatlan maradt 5.

Magaviseletből kevésbé szabályszerűt csupán 3 tanuló nyert.

Az értesítőt a jövő tanévre szóló értesítés zárja be.

Az értesítőt dr. Kovács S. János igazgató állította össze kiváló gondnal. (M. O.)

IRODALOM.

Az a szöke!

Öreg éj van;
De álom nem környez.
Sír a lelkem,
A két szemem könnyez.
Hullós könnyem,
Ha mind gyöngyvá vána:
Az a szöke
Kis lány gyöngyön járna.

Kovács János.

TAVIRATOK.

A király Ischlben.

Ischl, július 8. (Saját tud. távir.)
A király ma ideérkezett rendes nyári üdülésére. Az állomáson Mária Valéria főhercegnő fogadta.

A képviselőházból.

Budapest, július 8. (Saj. tud. táv.)
Rátkay László kijelenti, hogy végsőkéig folytatják a küzdelmet a miniszterelnök ellen.

Héderváry sikere.

Bécs, július 8. (Saját tud. távir.)
Körber az ismert királyi kéziratba egy passzust akart becsempészni, a mely lehetetlenné tette volna, hogy Magyarország több koncessiót kaphasson. Állítólag csak *Khuen-Héderváry* közbelépésének sikerült e sorokat törölni, azzal az indokolással, hogy a magyar érdekek megcsorbitását nem engedi.

Elítelt képviselő.

Turóc-Szent-Márton, jul. 8. Valasek János orsz. képviselőt a nyitrai törvényszék 3 havi államfogházra és 300 korona pénzbüntetésre ítélte, mely büntetést a pozsonyi kir. tábla egy évi államfogházra és 1000 koronára emelte fel, tehát nem szállított le semmit a büntetésből, a mint az egyes lapok tévesen jelentették. (M. T. I.)

Az új véderőtörvények.

Budapest, július 8. (Saját tud. táv.)
A véderő bizottság mai ülésén Kolozsváry honvédelmi miniszter benyújtotta az új véderő törvényjavaslatokat, melyekben a következő reformok nevezetesebbek:

1. A póttartalékosokat ezután nem sorszám szerint, hanem foglalkozás és családi körülmények szerint osztják és hívják be szolgálatra.

2. A honvédséghez ezután nem a maradékból soroznak, hanem minden korosztályból arányosan.

3. Az önkéntesek, a kik a tiszti vizsgán megbuknak, elvben csak egy évet szolgálnak, csupán azokat tartják vissza, a kiket érdemelleneknek tartanak egy éves szolgálatra.

4. A két éves szolgálatot életbe akarják léptetni az egész hadseregben, kivéve a lovasságot, a lovas tüzérséget és a haditengerészetet.

5. A hadi büntető perrendtartást teljesen modern alapra fektetik. Nyilvános, közvetlen főtárgyalásokon vád és védelem meghallgatásával, felelkezési joggal itélkeznek a tervezet szerint. A tárgyalás nyelve a magyar ezredeknél magyar, az osztrákokénál osztrák.

6. A honvédséget tüzérséggel akarják ellátni, de ez tetemes költségemelésbe kerülne, mert eddig a tüzérséget a kvóta arányában tartottuk fenn, de így a honvéd tüzérség költségét külön kellene fedeznünk.

Bakonyi és *Pichler* kijelentik, hogy ha a miniszter a nemzeti engedményekről nem akar tudni, az ősszel a véksőkig menő küzdelmet kezdenek.

Bolgár Ferencz meglegedését fejezi ki, mert teljesítve látja a nemzeti párt minden követelését.

Görög zavargások.

Athén, jul. 8. A pirgoszi népgyűlés igen komoly természetű néptorlódásra adott alkalmat. A parasztokból és polgárokból álló néptömeg zajosan tüntetett és a levegőbe lövöldözött. Theotokisz, a ki a királynak átnyújtotta a kabinet lemondását, kijelentette, hogy a csendet csak szigorú intézkedéssel lehet helyreállítani. Ugy látszik, hogy a helyzet nagyon komoly.

Athén, július 2. Elisben felfegyverkezett parasztok több vonatot feltartóztattak, melyeket az Athénba való jutásra akartak felhasználni, hogy ott a mazsolaszőlő-monopoliúra vonatkozó törvényjavaslat miatt tüntessenek. Mintán ezen szándékukban megakadályozták őket, a vasuti vonalat több helyen megrongálták. Pirgoszban tegnap még tartottak a tüntetések. Gargalianban kényszerítették a királyi ügyészt a tüntetők élére állani. (M. T. I.)

000 REGÉNY CSARNOK. 000
000 000

Sorsjáték.

Regény.

Irtá: Stella (Szöke Berta.)

29.

— Látod lelkem — mondta visszaadva a levelet — úgy beszél mint én és minden helyesen gondolkodó ember.

— Nem bánom nénem akármit mondanak, én már nem fogok és nem is akarok megváltozni. Végre is mindenki a maga hite szerint üdveztül.

— Adja Isten, hogy az élet, melynek még csupán a tüzében állsz, ne győzzön meg az ellenkezőről.

VI

Vajda Gyuláné két hetet töltött rokonainál s ez idő alatt mindent elkövetett, hogy Mártát tervének megnyerje, de hiába, a leány hajthatatlan maradt. A hosszas tárgyalások, melyeket esténként folytattak, mikor közös hálószobájukba tértek, nem kerülhették ki az anya figyelmét ki is faggatta sógrnőjét; hugának az adott szavára gondolva eleinte vonakodott, de végre is nem tudott ellentállni, elbeszélte mindent. A két nő most apát is beavatta a dologba és elkövetek mindent, hogy öt ügyüknek megnyerjék, Vajda u. i. tudott hatni leányára, ahol mindenki hajótörést szenvedett, az önféjű gyermeknél, ott az apa bizonyára győzedelmeskedett.

A férfinak feltűnt sógornője igyekezete, melylyel védenzét minél előnyösebb színben feltüntetni igyekezett, az a melegség, ékesszólás, melylyel róla beszélt, mellette állást foglalt.

— De hát miért dicséred olyan nagyon? — kérdezte egyszer gyanakodva, midőn ebéd után

a szokottnál is tovább ültek az asztalnál s Márta iskolába ment, az asszony ismét előhozakodott a dologgal.

— Mert megérdemli és szeretném, ha a kedves lá ykának sorsát biztosítva látnám — felelt a nő.

— Hisz nekem semmi kifogásom ellene, nem akarok én apáczát névelni belőle, ha ő akarja, szívesen adom reá áldásomat.

— Éppen itt ám a bökkenő, ő hallani sem akar róla. Neked kell őt rávinned, minden befolyásodat érvényesítened, hogy a szerencsét, mely nem mindennap kínálkozik, ne engeje ki a kezei közül. Ő még gyermek, mit tud a világról, az emberekről, fogalommal sem bír róla, milyen nehéz manapság szegény leánynak férjhez menni.

— Igen köszönöm jóindulatodat, kedves sógorasszony, nagyon szép, hogy érdeklődöl a mi lánykánk iránt, de hát ha ő nem akar hozzá menni ahhoz az ifjuhoz, akit neki kiválasztottál, én nem fogom kényszeríteni. Nagy felelősség háramlik a szülőkre ilyen esetekben, gyakran csupa szeretetből csupa gondosságból tönkre teszszük gyerekeink boldogságát. En ezt teljesen reá bízom, ő elég okos arra, hogy megítélhesse, vajjon tudna-e vele rokoszenvezni.

Idősb Vajdáné e beszédet hallva, kétségbeesett dühében, nem tudott hová lenni: nagy önmegtágadásába került nyugodtan maradni, de tekintettel volt vendégére.

— Ne is vesztegedj rájuk a szót, kérek, nem érdemes — mondta kis idő múlva — tegyenek amit akarnak és lássák a következtését.

A férj olvasott neje vonásaiban, tudta jól, mi megy végbe a nő keblében, hisz' arca hűven visszatükrözte azt, jónak látta hát végét szakítani a vitaközösnek, megnézte óráját, azután felöltötte téli kabátját s eltávozott. A két nő most már feladott minden reményt, nem is beszéltek többet a dologról Márta vagy apja előtt, csupán egymás között adtak a szép terv rombadölte fölötti fájdalomuknak, sajnálatuknak kifejezést.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Határidők.

Budapest, július 8.

Buza októberre	— — — — —	7.86
Buza áprilisra	— — — — —	7.88
Tengeri	— — — — —	6.26
Rozs okt.	— — — — —	6.80
Zab ápr.	— — — — —	5.90
Káposzta, repce, aug.	— — — — —	11.90

Értéktőzsde

Budapest, július 8.

Osztrák hitel	— — — — —	688.50
Magyar hitel	— — — — —	749.50
Allamvasut	— — — — —	694.—
Rimamurányi	— — — — —	488.—
Magyar jelzálog	— — — — —	585.25
Salgótarjáni	— — — — —	—
Wagon-kölcsön	— — — — —	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1903. július 8-án.

Magyar aranyjáradék 4%	— — — — —	120.50
Magyar koronajáradék	— — — — —	91.25
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	— — — — —	—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	— — — — —	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	— — — — —	—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — — — —	98.75
Italmérségi jog megváltási kötvény	— — — — —	—
Horváth szlavonföldterhermentesítési kötvény	— — — — —	99.25
Magyar nyerevény-sorsjegyek-kölcsön	— — — — —	198.—
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	— — — — —	156.—
Osztrák járadék papirban	— — — — —	100.—
Osztrák járadék papirban	— — — — —	100.—
Osztrák járadék aranyban	— — — — —	120.75
Osztrák korona járadék	— — — — —	100.75
Osztrák államsorsjegyek	— — — — —	153.—
Osztrák magyar bank részvény	— — — — —	16.—
Magyar hitelbankrészvény	— — — — —	788.—
Osztrák hitelintézet részvény	— — — — —	669.—
Páti vista	— — — — —	95.27
29 frankos arany (Napoleon'dor)	— — — — —	19.05
Németbirodalmi márka	— — — — —	117.87
Londoni vista	— — — — —	289.87
20 márkás arany	— — — — —	28.48

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

TELEFON 194.

TELEFON 194.

GYŐRI SÁNDOR

gázerőre berendezett mű- és homoru köszörülő mûhelye,

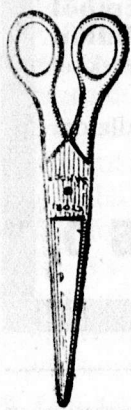
Nagyvárad, Kert-utca 1. sz.

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy

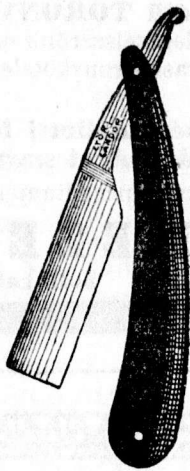
gázerőre berendezett

mű- és homoru köszörülő mûhelyemet

Kert-utca 1. szám alá át helyeztem és azt a mai kor igényeinek teljesen megfelelően a legmodernebbül felszereltem.

Minden e szakmába vágó munkálatok, u. m. ollók, tyukszemvágók, beretvák és mindennemű kések tükörfenyésre pallerozása, valamint késműves munkák előállítása, a leglekiismeretesebb kidolgozás és árszámítás tekintetében a legolcsóbban állítatik elő.

Tisztelettel kérem a m. t. közönséget a saját érdekükben is, hogy óvakodjanak az utcai házaló köszörűsöktől, kik a munkát nevemben szedik össze köszörültetni s azt továbbítják.

295

Kiváló tisztelettel

Győri Sándor.

147—1903. Hagy. sz.

Árverési hirdetés.

Alulírott kir. közjegyző ezennel közölni teszem, hogy a néhai Zajnai János prépost kanonok hagyatékához tartozó 64 hektoliter fehér bor és 10 hektoliter vörös bor a folyó évi július hó 14-ik napján, kedden délelőtt 9 órakor, Nagyváradon, Káptalan-sor 19. számú házban megtartandó nyilvános árverésen fognak eladatni. Vevő a vételárat leütéskor kész-

pénzzel kifizetni, s a megvásárolt tárgyakat azonnal elszállíttatni köteles.

Nagy-Váradon, 1903. július hó 8-án.

Mezey Mihály,

kir. köz jegyző.

343.

A fürdő- és nyaralási idény alkalmából a t. közönség figyelmét felhívjuk

tűz és betörés mentes letéti pénztárunkra,

melyben külön-külön álló és közvetlenül zárható fiókok állanak előnyös feltételek mellett a bérelni kívánók rendelkezésére.

Nagyvárad Takarékpénztár, részvénytársaság.

339

312

A

„Nagyváradai hitelbank részvénytársaság”

működését Kossuth Lajos-utca 10. sz. a. megkezdte.

Üzletköre :

Betétek kamatozás végetti elfogadása könyvecskékre és folyó számlára, mely előbbi után 5% kamatot fizet, adó levonás nélkül.

Váltók leszámítása.

Előlegek értékpapírokra és áru-készletre.

Jelzálogkölcson nyújtása házakra és földekre.

Értékpapírok vétele és eladása.

Szelvények és kisorsolt értékpapírok beváltása.

Hivatalos órák: d. e. 9—12-ig, d. u. 3—5-ig.

Az Igazgatóság.

Telefon: 340. sz.

Telefon: 340. sz.

Tátray és Weil

hatóságilag engedélyezett villamos világítási, vízvezeték és légszesz berendezési vállalat.

LAKATOS MŰHELY.

Üzlet és javító mûhely: Fő-utca, Nyíry-ház. || Fő-mûhely: Hármassutca, 514.

a hol is minden e szakba vágó munkák, csillárok, asztali és ivlámpák, fürdőszobák, clostettek és ezenkívül bármilyen lakatos munkák szakszerűleg, felelősség mellett jutányosan és pontosan készíttetnek.

Költségvetések díjtalanul.

342.

Andriska Jenő

RÖVIDÁRU, NŐI- és FÉRFI SZABÓKELLÉKEK és DIVATÁRUK RAKTÁRA

NAGYVÁRAD, Szent László-tér 1. szám.

Keztyü gyári raktár!

1 pár női glacé . . . . . —.70, —.85, 1.— frt.
1 pár női szarvasbőr, mosó . . . . . —.75, 1.10 frt.

Czérna és selyem keztyük, valamint férfi és női svéd, kecskebőr stb. keztyük állandóan nagy választékban.

Keztyük tisztítása páronként 12 kr.

Férfi divatcikk. — Rövidáruk és szabókellékek.

———— SZABOTT ÁRAK! —————

Legelőnyösebben beszerezhetők

orvosi, sebészeti és betegápolási kötszerek,

különféle gummiáruk,

sérvkötők, has- és köldökkötők, jég-tömlők, mankó és bothüvelyek, fecskendők, tejszivók stb. 140

Valódi francia és angol különlegességek raktára!

TELEFON 488.

TELEFON 488.

Hazai ipar!

Butor

Modern lakásberendezések, valamint
egyeb butordarabok gyári árban**REISZ és PORJESZ**

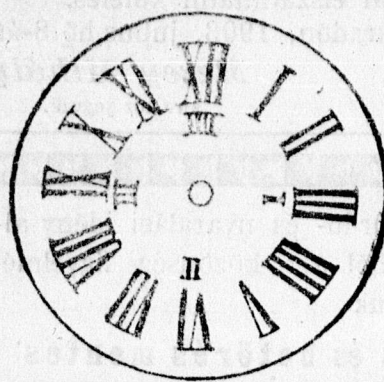
butorgyárosoknál, 296

Nagyvárad, Zöldfa utca elején

A várad-velencei volt Weinberger-
féle gyárhelyiségben**2 magtár**

azonnal bérebevehető.

Értekezhetni lehet a Nagyvárad Takarékpénztárnál. 307.

Számos kitüntetés!

Számos kitüntetés!

DADAY JOZSEF utóda

Mezey Dezső

műlakatos és toronyórás

Nagyvárad, Szent János-utca 320. sz.

Van szerencsém a m. t. közönség b. figyelmét felhívni a mai kor igényeinek teljesen megfelelő és a legmodernebbül berendezett

műlakatos és toronyóra műhelyhelyiségemre,hol több kiállításon kitüntetett szerkezetű **TORONYÓRAIM** vörös fémből készült főkerékkel s a felhuzást könnyítő, a legcélszerűbb módon alkalmazható **külön mozgó orsókkal** s a súlyemelő cizinkezett vassodronykötelet tartó vashengerekkel és ingaszabályozó csavarokkal vannak ellátva.**KÉSZ TORONYÓRAIMNAK** jótállás-felelősség melletti felállítását is elvállalom melyek **pontos járásáért** szavatolok.

A n. é. közönség szives pártfogását kérve, maradtam kiváló tisztelettel

MEZEY DEZSŐ,
műlakatos és toronyórás.

216

Távbeszélő: 67. sz.

KRUGSTEIN IZIDOR UTÓDA

Sü. gőny cím: Rosenberg Izsó

Rosenberg Izsó

Építkezési anyagok, gazdasági
cikkek és zsiradékok nagy raktára
Nagyvárad, Kossuth-utca.I-ső rendű **BEOCSINI** Portland-CEMENT.
I-ső rendű **Román****EGERESI** alabastrom és szobrász **GIPSZ.****MENYEZET NÁDFONAT.****CEMENTLAPOK** és **BETONCSÖVEK.****CARBOLINEUM** és **TINCTORAL**

megóvják a fát a korhadástól.

= **KÖAGYAGCSÖVEK.**Valódi **ASZFALT FEDÉLLEMEZEK.**Aszfalt **ELSZIGETELŐ** lemezek.= **Köszén-Kátrány.** =**Gazdasági cikkek:**

Kitűnő minőségű gép- és henger-olajok.

I-a **REPCZE-OLAJ** (égető-olaj).

Első rendű

250

TOVOTTE gépszir, kocsikenőcs és petroleum
CARBOLSAV. **CREOLIN.****Figyelem!****Az „Amerikai áruház”** olcsó árakban
utólérhetetlen!Értesíteni kívánom a t. vevőközönséget, hogy az üzlet a régi helyiségbe **Fő-utca (Bazár-épület)** lett visszahelyezve, a hol most a rövidáruval kapcsolatban= **gyönyörű rőfös raktár lett berendezve** =

teljesen új, remek áruval melynek megtekintése figyelmet érdemel.

Telefon-szám: 372.

Tisztelettel

AMERIKAI ÁRUHÁZ.